

Sommerfugledalen

Inger Christensen

The valley of the butterflies

Inger Christensen

Translated by John Irons

I

De stiger op, planetens sommerfugle
som farvestøv fra jordens varme krop,
zinner, okker, guld og fosforgule,
en sværm af kemisk grundstof løftet op.

Er dette vingeflimmer kun en stime
af lyspartikler i et indbildt syn?
Er det min barndoms drømte sommertime
splintret som i tidsforskudte lyn?

Nej, det er lysets engel, som kan male
sig selv som sort Apollo mnemosyne,
som ildfugl, poppelfugl og svalehale.

Jeg ser dem med min slørede fornuft
som lette fjer i varmedisens dyne
i Brajčinodalens middagshede luft.

I

Skywards they swirl, the planet's butterflies,
like coloured dust from earth's warm tenement:
cinnabar, phosphorus, gold, ochre – they rise
to form a swarm of chemo-elements.

And is this shimmering of wings a seeming
shoal of imagined particles of light?
Is it my summer hour of childhood dreaming
fractured as time-warped lightnings might?

No, it's light's angel, able to unveil
itself as black Apollo mnemosyne,
copper, poplar-admiral, swallowtail.

I see them with a mind but half aware
as feathers in a heat-haze eiderdown
in Brajchino valley's searing midday air.

II

I Brajčinodalens middagshede luft,
hvor al erindring smuldrer, og det hele
i lysets sammenfald med plantedele
forvandler sig fra duftløshed til duft,

går jeg fra blad til blad tilbage
og sætter dem på barndomslandets nælde,
naturens mest guddommelige fælde,
der fanger hvad der før fløj væk som dage.

Her sidder admiralen i sit spind,
mens den fra forårsgrøn, forslugen larve
forvandler sig til det vi kalder sind,

så den som andre somres sommerfugle
kan hente livets tætte purpurfarve
op fra den underjordisk bitre hule.

II

In Brajchino valley's searing midday air,
where recollections crumble and the scene
in light's coincidence with plant-life's green
changes from scentlessness to scented glare,

I trace from leaf to leaf a backward gaze
and add them to the land of childhood's nettle,
nature's divinest snare on which to settle,
that catches what before flew off as days.

Here the red admiral still sits entwined,
while from spring-green and greedy caterpillar
it changes into what we would call mind,

so it, like other summers' butterflies,
can fetch life's concentrated purple colour
up from the bitter cavern's sombre dyes.

III

Op fra den underjordisk bitre hule,
hvor kældermørkets første drømmekryb
og al den grusomhed, vi helst vil skjule,
lægger bunden under sindets dyb,

op stiger Morfeus, dødningshoved, alle,
der vender aftensværmsiden ud,
og viser mig, hvor blødt det er at falde
ned i det askegrå og ligne gud.

Kålsommerfuglen fra en eng i Vejle,
den hvide sjæl, som har en tegning malet
af altings flygtighed på vingens spejle,

hvad vil den her i denne dystre luft?
Er det den sorg, mit liv har overhalet,
som bjergbuskadset dækker med sin duft?

III

Up from the bitter cavern's sombre dyes,
where the first cellar-dark's dream-crawlers sit
and all the cruelty we would disguise
lay the foundation under mind's deep pit,

up ascend Morpheus, a death's head, all
that turn their moth-coat inside out and what
they show me is how soft it is to fall
into the ash-grey and resemble god.

The cabbage white from one of Vejle's meadows,
that soul of white whose mirror-wings display
a drawing of life's all-elusive shadows,

what is it doing in this gloomy air?
Is it the grief my life's passed on its way
that mountain scrub hides with a scent so rare?

IV

Som bjergbuskadset dækker med sin duft,
at blomstringen har rod i alt det rådne,
det skyggefulde, filtrede og lādne,
en vild og labyrintisk ufornuft,

kan sommerfuglen med sin flagren dække,
at den er bundet til insektets krop,
man tror det er en blomst der flyver op,
og ikke denne billedstorm på række,

som når en sværmer, spinder, måler, ugle,
der hvirvler farvens tegnfigur forbi,
tilkaster os en gåde som skal skjule,

at alt hvad sjælelivet har at håbe
hinsides alt er sorgens symmetri
som blåfugl, admiral og sørgekåbe.

IV

That mountain scrub hides with a scent so rare
that flowering's rooted in all that decays,
the shadowful, the tangled, matted hair,
a wild and reason-unfrequented maze,

the butterfly conceals by fluttering
that it's imprisoned in an insect's frame,
you'd think it was a flower that took to wing,
and not this whirring image-storm untamed,

as when a carpet, owlet moth or bombycid
that swirl the spectrum's cartoon figure by,
throw us a mystery that is to hide

that all our mental life can hope for through
and beyond all is grief's stark symmetry
as admiral and camberwell and blue.

V

Som blåfugl, admiral og sørgekåbe
i farvens periodiske system
ved hjælp af blot den mindste nektardråbe
kan løfte jorden op som diadem,

som de i farvens klare sorgløsheder,
lavendel, purpur, brunkulssorte,
præcist indlejrer sorgens skjulesteder,
skønt deres glædesliv er alt for korte,

kan de med deres sommerfuglesnabel
opsuge verden som en billedfabel,
så let som med et kærtegns glideflugt,

til alle glimt af kærlighed er brugt,
kun glimt af skræk og skønhed går i ring,
som påfugløje flagrer de omkring.

V

As admiral and camberwell and blue
in colour's periodic system can
with just the smallest nectar droplet's hue
lift like a diadem the earth's whole span,

as those in colour's carefree tones of bright relief,
lavender, purple, lignite-black, when caught
precisely fix each hiding-place of grief,
although their life of joy is all too short,

they can imbibe with their probosces all
the world as picture fable and recall
the glide of a caress with their soft touch,

till every glint of love is used as such,
but glints of dread and beauty circling fly,
as peacock butterflies they flutter by.

VI

Som påfugløje flagrer de omkring,
jeg tror jeg går i paradiset have,
mens haven synker ned i ingenting,
og ordene, der før var til at stave,

opløser sig i falske øjepletter,
dukatfugl, terningfugl og Harlekin,
hvis gøglerord om kiselhvide nætter
forvandler dagens lys til måneskin.

Her gror de stikkelsbær- og slåenbuske,
som ligegyldigt hvilke ord du spiser
gør livet sommerfuglelet at huske.

Skal jeg måske forpuppe mig og måbe
ved alt, den hvide Harlekin fremviser
og foregøgler universets tåbe.

VI

As peacock butterflies they flutter by,
I feel as if I walk in Paradise,
while all the garden sinks away and dies,
and words that could be spelt before like ice

dissolve into false eyelets seen in flight,
scarce copper, burgundy and Harlequin
whose conjured words of silicon-white nights
transform the light of day to moonlike sheen.

Here grow the bushes, gooseberry and sloe,
that make, whatever words you eat away,
life butterfly-light to recall and know.

Shall I perhaps pupate myself and drool
at all pied Harlequin can now display
and make believe the universe's fool.

VII

Og foregøgler universets tåbe
sig selv, at der er andre verdner til,
hvor guderne kan både gø og råbe
og kalde os tilfældigt terningspil,

Så mind mig om en sommerdag på Skagen
da engblåfuglen under parringsflugten
fløj rundt som himmelstumper hele dagen
med ekko af det blå fra Jammerbugten,

mens vi, der bare lå fortabt i sandet,
så talrige som nu kun to kan være,
fik kroppens elementer sammenblandet

af jord som havs og himmels mellemting,
to mennesker, der overlod hinanden
et liv der ikke dør som ingenting.

VII

And make believe the universe's fool
himself to think that other worlds exist
where gods can rant and bark and call us all
a game of dice, a chance flick of the wrist,

then just remind me of a summer's day
in Skagen when the meadow blues all flew
when mating like small scraps of sky all day
with as its echo Jammerbugten's blue,

while we, who just lay lost there in the sand,
as numerous as only two can be,
had our two bodies' elements now mixed

with earth as that which is twixt sea and sky,
two people placing in each other's hands
a life that does not simply choose to die.

VIII

Et liv der ikke dør som ingenting?
Hvordan hvis vi i alt det menneskeskabte,
naturens sidste selvoptagne spring,
må se os selv i det på forhånd tabte,

må se den mindste stump af kærligheden,
af lykken i en formålsløs proces,
gå ind i billedet af menneskeheden
som græsset, selv når det er gravens græs.

Hvad skal vi med den store atlasspinder,
hvis vingefang udbreder jordens kort,
den ligner mest det hjernespind af minder,

vi kysser som ikoner af de døde,
med smag af dødens kys, der rev dem bort.
Hvem er det der fortryller dette møde?

VIII

A life that does not simply choose to die?
What if we have to see in works of man,
in nature's last, self-centred leap on high,
ourselves in what is lost ere it began,

to see the tiniest scrap of love, or sign
of joy in a process that no aim can save,
as part of the great picture of mankind
as grass, although the grass is of the grave.

What good's the atlas silk moth to us, his
wing-span that unfolds the earth's great map,
he looks most like a web of memories

we kiss as we would icons of the dead
with taste of death's kiss which did them entrap.
Who is it that transforms this meeting stead?

IX

Hvem er det der fortryller dette møde?
Er det min hjerne, som er bleg og grå,
der selv får lysets farver til at gløde
som andet end den sommerfugl jeg så.

Jeg så Auroras stænk af paprika,
dens blege skær af pebergrå savanne,
og tidsselfuglens træk fra Afrika
den lige vej til jordens vinterlande.

Jeg så en månemålers fine rids,
de små halvmåneformers sorte rande,
der sad på universets vingspids.

Og det jeg så var ikke kun forfløjne
syner, som en hjerne selv kan blande
med strejf af sjælefred og søde løgne.

IX

Who is it that transforms this meeting stead?
Is it my very brain, so pale and drawn,
that makes light's many colours glow and spread,
that differs from the butterfly I saw.

I saw Aurora's speck of paprika,
its pallid gleam of pepper-grey savanna,
and painted lady's flight from Africa
its trail to winter climes a streaming banner.

I saw a lunar thorn's clear-cut obverse,
its charcoal-edged small crescent moons each fixed
upon the wing-tip of the universe.

I saw not simply visions or a guise
such as a brain itself can think up, mixed
with hint of peace of mind and honeyed lies.

X

Med strejf af sjælefred og søde løgne,
med dunet skær af grøn smaragd og jade
kan irislarverne, der selv er nøgne,
efterligne piletræets blade.

Jeg så dem æde deres eget billed,
som så blev foldet sammen til en puppe,
til sidst hængt op som det det forestilled,
et blad blandt andre blade i en gruppe.

Når sommerfuglen med sit billedsprog
kan overleve bedre ved at stjæle,
hvorfor skal jeg så være mindre klog,

hvis det kan dulme angsten for at øde
at kalde sommerfuglene for sjæle
om sommersyner af forsvundne døde.

X

With hint of peace of mind and honeyed lies,
with emerald and jadestone's downy weave
larvae of purple emperors devise,
naked themselves, to look like poplar leaves.

I saw them eat their image till, distended,
they folded up into a chrysalis
that lastly hung as what it represented,
a leaf amongst such other leaves as this.

If by their imagery butterflies
have better chances to survive by theft,
why should I ever choose to be less wise

if for what's desolate it dulls the dread
to name the butterflies as souls now left
and summer visions of the vanished dead.

XI

Om sommersyner af forsvundne døde,
hvidtjørnens sommerfugl, der svæver
som en sky af hvidt med stænk af røde
blomsterspor, som lyset sammenvæver,

min bedstemor i havens tusind favne
af gyldenlak, levkøj og brudeslør,
min far, der lærte mig de første navne
på alt hvad der må krybe, før det dør,

går med mig ind i sommerfugledalen,
hvor alting kun er til på denne side,
hvor selv de døde hører nattergalen,

dens sange har en sært bedrøvet svingen
fra ingen lidelse til det at lide,
mit øre svarer med sit døve ringen.

XI

And summer visions of the vanished dead,
the black-veined white that hovers in mid-flight,
a cloud of white with just a dash of red
flower-traces, interwoven by the light,

my grandma in the garden's thousandfold
armfuls of wallflowers, stocks and bridal veils
my father, who to me the first names told
of all that creeps and crawls before it ails,

walk with me into this enchanted vale,
where all that is is only on this side,
where the dead also hear the nightingale,

its songs all have a strangely mournful swinging
from lack of pain to pain and more beside,
my ear responds to this with its deaf ringing.

XII

Mit øre svarer med sin døve ringen,
mit øje med sit indadvendte blik,
mit hjerte ved, at jeg er ikke ingen,
men svarer med det kendte lille stik.

Jeg spejler mig i frost- og løvfaldsmåler
en aften i novembers egekrat,
de reflekterer månelysets stråler
og leger solskin i den mørke nat.

Jeg spejler mig i deres puppedvale,
hvorfra de nådesløst befries, når nøden
er størst i kuldens spejlbelagte sale,

og det jeg ser ved selvsyn, spejlets nøgne,
fortabte blik, er ikke bare døden,
det er døden som med egne øjne.

XII

My ear responds to this with its deaf ringing,
my eye too with its introspective look,
my heart is well aware I am not nothing,
but answers with that well-known snagging hook.

I see myself in orange moths and winter
moths one evening in November's brush,
they mirror the moon-rays' refracted splinters
and play at sunshine in the night's dark hush.

I see myself in their long pupal sleep,
from which they're ruthlessly released when dread
in mirrored halls of winter cold's most deep,

and what I see from gazing in this wise,
this stripped, lost mirror look, is not just death,
it is no less than death with its own eyes.

XIII

Det er døden som med egne øjne
vil se sig selv i mig, som er naiv,
en indfødt, som er bundet til den nøgne
selvindsigt i det der kaldes liv.

Jeg leger derfor gerne skovhvidvinge
og sammensmelter ord og fænomen,
jeg leger perlemåler for at bringe
alverdens leveformer ind i en.

Så jeg kan svare døden, når den kommer:
jeg leger sandrandøje, tør jeg håbe,
at jeg er billedet på evig sommer?

Jeg hører godt, du kalder mig for ingen,
men det er mig, der svøbt i kejserkåbe
ser dig an fra sommerfuglevingen.

XIII

It is no less than death with its own eyes
would see itself in me, who am naive,
one native-born who has unyielding ties
to naked self-insight in what's called life.

I therefore like to play at wood white, bring
and fuse phenomena and words once lone,
play at light emerald so I can string
a myriad of life forms into one.

Then I can answer death as the latecomer:
I play at grayling, can I dare to hope
that I'm the image of eternal summer?

I hear quite well that you call me a nothing,
but it is me, in silver-washed royal robe,
looking at you from butterflies when winging.

XIV

Ser dig an fra sommerfuglevingen,
det gør jo kun lidt sommerfuglestøv,
så fint som intet skabt af ingen,
et svar på fjerne stjerneformers løv.

Det hvirvles op som lys i sommervinden,
som glimt af perlemor og is og ild,
så alt hvad der er til i sin forsvinden
forbliver sig selv og aldrig farer vild,

så det som ildfugl, iris, isblåfugl
gør regnbuen til jordens sommerfugl
i jordens egen drømmesynske sfære,

et digt som nældens takvinge kan bære.
Jeg ser, at støvet løfter sig en smule,
de stiger op, planetens sommerfugle.

XIV

Looking at you from butterflies when winging
is what some coating dust does whirling past,
as fine as nothing ever made for flinging,
an answer to the fronds of distant stars.

It's swirled aloft as light in summer's wind,
as ice and fire and mother-of-pearl host,
so all that is when nothing's left behind
remains itself and never will be lost.

As copper, emperor, amanda's blue
it makes earth's butterfly from rainbow hue
in earth's own visionary, dreamlike sphere,

a poem the small tortoiseshell can bear.
I see the dust ascend before my eyes,
skywards they swirl, the planet's butterflies.

XV

De stiger op, planetens sommerfugle
i Brajčinodalens middagshede luft,
op fra den underjordisk bitre hule,
som bjergbuskadset dækker med sin duft.

Som blåfugl, admiral og sørgekåbe,
som påfugløje flagrer de omkring
og foregøgler universets tåbe
et liv der ikke dør som ingenting.

Hvem er det der fortryller dette møde
med strejf af sjælefred og søde løgne
og sommersyner af forsvundne døde?

Mit øre svarer med sin døve ringen:
Det er døden som med egne øjne
ser dig an fra sommerfuglevingen.

XV

Skywards they swirl, the planet's butterflies
in Brajchino valley's searing midday air,
up from the bitter cavern's sombre dyes
that mountain scrub hides with a scent so rare.

As admiral and camberwell and blue,
as peacock butterflies they flutter by
and make believe the universe's fool
a life that does not simply choose to die.

Who is it that transforms this meeting stead
with hint of peace of mind and honeyed lies
and summer visions of the vanished dead?

My ear responds to this with its deaf ringing:
It is no less than death with its own eyes
looking at you from butterflies when winging.